

**Universitatea „Babeş- Bolyai”
Facultatea de Litere**

**OPERA LUI BOD PÉTER
IN SPECIAL ACTIVITATEA LUI DE LEXICOGRAF**

– REZUMAT –

Coordonator științific: Dr. Egyed Emese, profesor universitar

Doctorand: Dáné Hedvig

**Cluj-Napoca
2011**

Cuvintele-cheie ale disertației de doctorat sunt: roluri sociale, imagine de sine, specii, autobiografie, cercetători ai lui Bod, enciclopedie de istoria literaturii, activitate lexicografică, apropiere din perspectiva speciei și a istoriei cercetării, completări, analiza sărbătorilor de carnaval și de Paști, scrisoare, canonizare-Bod.

Rezumat:

Inițial, tema lucrării mele a fost viața și activitatea lui Bod Péter. Cercetând această temă, mi-am dat seama că este foarte vastă, de aceea am redus. Din activitatea lui Bod Péter am ales și am analizat temeinic istoria recepției activității sale lexicografice, totodată m-am ocupat cu „Autobiografia” lui, cu „Sfântul Heortocrat” și cu corespondența lui. Folosind metoda deductivă, am aplicat elementele literaturii de specialitate. Cu ajutorul lucrărilor și aspectelor folosite, am pus în lumină explicarea științei din epocă și cea a lui Bod Péter, am atras atenția asupra sistemelor de educație din Ungaria și Transilvania – în special celui din Aiud, am căutat posibilitatea definiției „historiei litteraria”, și am încercat cercetarea și analiza capodoperei lui Bod, „Athenasul Maghiar”, din punct de vedere al istoriei recepției și al speciei.

În celelalte părți ale lucrării mele am aplicat metoda inductivă. Pornind de la textele primare, discuții, articole din enciclopedii, textele primare ale scrisorilor, exemplarele publicațiilor lui Bod studiate de mine, am cercetat literatura de specialitate potrivită și am ajuns la concluzii concrete.

În prima parte a lucrării mele am tratat studiile lui Bod Péter apărute în țară și în străinătate, precum și străduințele sale de organizare în domeniul preotesc, savant și al științei, pe baza „Autobiografiei” sale. Setea de învățare a lui Bod s-a manifestat nu numai la Aiud, ci și în Olanda, unde și-a satisfăcut interesele enciclopedice într-o măsură și mai mare, fapt dovedit și de scrisorile de tip document de recomandare și de recunoaștere ale profesorilor de la Academia din Leiden. Consider foarte important faptul că tocmai la Ighiu a formulat pentru prima dată - într-o scrisoare adresată lui Ráday Gedeon - ideea fondării Societății Savante Maghiare și a unei Academii Științifice Maghiare, precum și importanța dezvoltării limbii maghiare. Străduințele sale de organizare a științei au fost repetate și în introducerea operei „Az Isten vitézkedő anyaszentegyháza”(în traducere liberă: „Biserica vitează a Domnului”). Pe baza studiilor din țară și din străinătate, precum și a străduințelor sale de organizare în domeniul preotesc, savant și al științei, putem să tragem o concluzie și despre modul lui de

înțelegere a științei. În secolul al XVIII-lea limba științei a fost cea latină, dar Bod Péter a atras atenția că științele se pot studia la un nivel înalt numai în limba maternă, iar dovada acestui mod de gândire este cantitatea enormă de opere elaborate de el în limba maternă, printre altele capodopera lui, „Athenasul Maghiar”. Bod Péter a considerat importantă și cultivarea științei cu caracter bisericesc și lumesc în limba maternă, fapt dovedit de studiile sale, de întoarcerea din Leiden, de dragostea pentru cărți și studiul acestora, de elaborarea operelor cu tematică bisericească și lumească. În aceea perioadă cadrul cultivării științelor au fost școlile, astfel și Bod Péter și-a dobândit cunoștințele sale vaste la școală, dar pe vremea aceea au apărut deja și alte orientări în străduințele sale, astfel că și Bod Péter a sugerat crearea Societății Savante, a Academiei și a unei gramatici maghiare unitare. Toate aceste străduințe au fost realizate pentru prima dată de Aranka György.

În partea a doua a lucrării mele am analizat specia „Autobiografiei” lui Bod Péter, precum și rolurile sociale ale lui Bod Péter. Specia „Autobiografiei” lui Bod Péter a fost analizată din perspectiva diferitelor definiții de autobiografie și a speciilor înrudite. După Egyed Emese, „Autobiografia” lui Bod Péter este „mult în puțin” adică scurtă ca dimensiune, dar bogată în informații, de aceea ne poate oferi cunoștințe importante despre istoria intelectualității, publicării și culturii epocii. Deci, „Autobiografia” lui Bod Péter nu este un jurnal, deoarece nu este o operă cu caracter absolut personal, subiectiv și nu conține evenimente prezentate zilnic, nu este memoriu, pentru că nu este doar o descriere subiectivă a epocii, ci o operă autobiografică într-adevăr bogată în date, informații și fapte verificabile, care conține texte împrumutate, deci se apropie cât se poate de mult de un caracter obiectiv. Această operă autobiografică se intersectează cu alte specii, adică poartă unele trăsături ale speciilor: meditația, însemnarea, reportajul, jurnalul de muncă, memoriul și povestirea retrospectivă. Stilul operei este un stil colocvial rafinat. Este o creație care comunică evenimente și cunoștințe simple, clare, care putea fi înțeleasă în epoca respectivă și de o persoană cu carte, dar fără cunoștințe de specialitate.

Partea a treia a lucrării prezintă istoria cercetării despre Bod Péter din perspectiva contelui Mikó Imre și a lui Sámuel Aladár. Am analizat perspectivele lor în ceea ce privește cercetarea lor despre Bod Péter și scrierile lui, totodată am examinat, în ce măsură s-au alăturat recepției epocii.

Rezumând și comparând activitatea contelui Mikó Imre și a lui Sámuel Aladár, se poate spune că primul prezintă scrierile mult mai pe scurt, idealist, concentrându-se mai mult pe conținutul operelor, în timp ce Sámuel Aladár evidențiază pe lângă prezentarea conținutului și construcției și greșelile, erorile, continuarea exemplilor, dar și trăsăturile individuale. Mikó

Imre prezintă detaliat numai operele tipărite, manuscrisele sunt numai amintite, nu vorbește despre literatura latentă; Sámuel Aladár însă tratează detaliat și manuscrisele și scrierile pierdute. Sámuel Aladár prezintă mult mai detaliat și critic operele lui Bod Péter decât contele Mikó Imre. Activitatea lor este totuși foarte importantă, caracterul lor analitic este de mare ajutor în cercetările de azi.

În partea a patra a lucrării mele am analizat enciclopedia de istoria literaturii a lui Bod Péter din perspectiva speciei și istoriei cercetării. Am făcut cercetări privind definiția speciei „historia litteraria” în secolul al XVIII-lea și am ajuns la concluzia că în această perioadă specia “historia litteraria” nu poate fi definită clar, deoarece această specie poate fi în același timp cronică, biografie, antologie, comentariu, însemnare, bibliografie, totodată această specie este caracterizată numai de constrângeri tematice, însă de formale nu. Am prezentat cum a apărut și cum s-a format “historia litteraria” și cine sunt reprezentanții mai de seamă. Cred că Bod Péter aparține celor mai renumiți istorici literari maghiari, alături de Czvitinger Dávid, Burius János sr, Burius János jr, Bél Mátyás, Rotarides Mihály.

Capodopera lui Bod Péter “Athenas Maghiar” este într-adevăr una dintre cele mai importante enciclopedii de istoria literaturii din secolul al XVIII-lea, pe care se bazează formarea și dezvoltarea istoriei literaturii de mai târziu, este mai modern prin tematică și prin limba maghiară decât predecesorii. Sunt de acord cu Tarnai Andor, cum că Bod Péter a pregătit cu “Athenasul Maghiar” drumul lui Aranka György și al celorlalți prin faptul că s-a străduit la cultivarea și dezvoltarea limbii maghiare. Partea a patra a lucrării mele continuă cu analiza întrebării din ce perspectivă s-au apropiat și cum au analizat diferiții cercetători “Athenasul Maghiar”. Punctele lor de vedere în ceea ce privește cercetarea, se referă în majoritatea cazurilor la scopurile, conținutul, izvoarele și valorile operei. Din 1743, Bod a devenit preot în curtea lui Bethlen Kata. În 1744 a fost sfințit preot reformat și începând cu anul 1746 a devenit preot la Hoghiz. Această perioadă a reprezentat o experiență hotărâtoare în viața lui, deoarece timpul petrecut la curtea lui Bethlen Kata i-a dat posibilitatea de a se ocupa cu muncă științifică, atunci și-a scris primele opere: „Enciclopedia maghiară care ne conduce la esența Bibliei”, opera publicată la Cluj-Napoca în 1746, „Istoria Sfintei Bibliei”, publicată la Sibiu în 1748 și „Explicația practică a scrisorilor apostolului Sfântul Iuda Lebbeus”, publicată tot la Sibiu în 1749. A ales liniștea muncii științifice, de aceea a refuzat postul de profesor de teologie la Târgu-Mureș. În 1749, la chemarea lui Váradi Intzédi József a acceptat să fie preot la Ighiu. În 1758 a fost ales de către curatorii notar al eparhiei din Alba-Iulia, apoi în 1767 a fost ales de către preoții reformați ai sinodului general din Ardeal notar principal în Târgu-Secuiesc. Bod Péter și-a scris cele mai multe opere la Ighiu: de exemplu

„Sfântul Heortokrat”, „Purpura scumpă foarte strălucitoare”, „Historia Ekklesia”, „Sfântul Hilarius”, „Synopsis juris connubialis”, „Hungarus Tymbaules”, „Praxis Fori Ecclesiastici”, „Sfântul Polikarp din Smirna”, „Athenas Maghiar”, „Féniks Transilvănean”, „Completarea dicționarului maghiar-latin” al lui Pápai Páriz Ferenc etc. Aceste opere au și fost publicate: „Sfântul Heortokrat” pentru prima dată în 1757 în Oppenheim, apoi în 1761 la Sibiu, „Purpura scumpă” în 1762 la Cluj-Napoca, „Historia Ekklesia” în 1760 la Basel, „Sfântul Hilarius” tot în 1760 (dar în realitate a apărut numai în 1762) la Sibiu, „Synopsis juris connubialis” în 1763 tot la Sibiu, „Hungarus Tymbaules” în 1764 la Aiud, „Praxis Fori Ecclesiastici” în 1764 la Sibiu, „Sfântul Polikarp din Smirna” în 1766 la Aiud, „Athenasul” în 1766 (de fapt a apărut în 1767) la Sibiu, mult mai târziu a apărut la Budapesta în 1982 datorită lui Torda István, „Féniks Transilvănean” în 1767 la Aiud, „Completarea dicționarului maghiar-latin” al lui Pápai Páriz Ferenc în 1767.

Opere care au precedat „Athenasul” sunt: Horányi Elek „Nova Hungarorum”, Czvitinger Dávid „Specimen” și Rotarides Mihály „Prolegomena Historiae Hungaricae Literariae”. Enciclopedia de istoria literaturii a lui Bod Péter face deja referire la perioada iluminismului și față de predecesorii săi reprezintă dezvoltarea prin limba de scriere – cea maghiară – și prin menționarea scriitorilor de sex feminin.

Bod Péter a fost cunoscut în secolul al XVIII-lea de contemporani, de exemplu Hermányi Dienes József îl acuză de părtinirea lui pentru reformați, pe baza operei „Sfântul Polikarp din Smirna”. Această operă era să fie interzisă de Gubernium împreună cu „Catechismul” și cu „Athenasul”, deoarece după părerea lor îi atacă prea mult pe credincioșii catolici, iar biserica reformată – cu toate că l-a apărat pe Bod – a luat în apărare doar „Catechismul” și „Sfântul Polikarp din Smirna”. Cred că pe baza acestora se poate formula despre Bod Péter concluzia că personalitatea lui nu a fost acceptată general nici în secolul al XVIII-lea, și nici în zilele noastre, operele lui sunt mai mult curiozități, tot așa și capodopera.

Cercetătorii din secolele al XIX–XXI-lea recunosc importanța primei enciclopedii de istoria literaturii, pentru că conține mai mult de 500 de nume de savanți. La sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea, dicționarul de istoria literaturii a devenit din ce în ce mai nefuncțional, s-a perimat, pentru că au apărut opere mai complexe de istoria literaturii, de exemplu opera de istoria literaturii a lui Toldy Ferenc. Cauza pentru care autorul a ajuns în umbră poate fi și faptul că s-a perimat specia dicționarului de istoria literaturii, cu toate că cercetătorii literaturii secolului al XVIII-lea încă îl mai tratează.

În această parte a lucrării mele am vorbit și despre faptul că Bod Péter trebuia să lupte pentru a obține cunoștințele sale, dar și pentru a putea publica scrierile. Bod Péter și-a adresat

operele – conform materialelor din Biblioteca Colegiului Reformat din Debrețin și Biblioteca de Documentație din Odorheiu-Secuiesc – atât cititorilor cât și cititoarelor, și într-adevăr au fost citite în secolele mai vechi de ambele categorii. Părerea mea este că în secolele XVIII–XX era cerere pentru lectura operelor lui Bod Péter, însă în zilele noastre din ce în ce mai puțini citesc scrierile acestui savant scriitor din secolul al XVIII-lea, cei care citesc moștenirea lui Bod Péter nu o pot cunoaște total. O enciclopedie asemănătoare cu cea a lui Bod Péter a fost scrisă mai târziu în secolul al XIX-lea de Szinnyei József. Această enciclopedie însă nu mai discută aspectele etnice și religioase.

Cu viața și activitatea lui Bod Péter cel mai temeinic s-au ocupat contele Mikó Imre, Sámuel Aladár și Révész Imre. Au explorat temeinic viața lui, activitatea lui fiind prezentată în generalități de Mikó, din perspectiva conținutului și construcției de Sámuel și tot în general de Révész care a fost atent numai la aspectul de istoriograf. Cercetătorii de mai târziu, din secolele XX–XXI, au fost atenți deja la numeroase alte aspecte: la istorie, la izvoare, la conținut, la așteptările cititorilor, la valori față de alte opere și aceste aspecte au fost dezvoltate în studii. O monografie temeinică și detaliată în limba maghiară nu s-a născut, aspectele cercetătorilor mai târzii nu sunt destul de epuizate, încă nu s-a scris un studiu comparativ între „Literata Panno-Dacica” și „Athenas”, încă nu s-a fixat locul „Autobiografiei” sale în tradiția autobiografiilor sau locul „Sfântului Hilarus” în literatura de anecdotă a epocii și nu a fost comparată cu anecdotele epocii. Activitatea lui Bod Péter încă mai ascunde noutăți și noi aspecte care merită să fie cercetate.

În partea a cincea a lucrării mele m-am ocupat cu sărbătorile carnavalului și ale Paștilor, pe baza operei lui Bod Péter, „Sfântul Heortokrat”. În această parte am prezentat pe scurt viața și scrierile lui Bod Péter, apoi urmează definiția noțiunilor „obicei” și „sărbătoare”. După părerea mea, „obiceiul” este totalitatea regulilor scrise și nescrise după care trăim, „sărbătoarea” este un „alt” timp, transcendent care ne permite experiența totalității lumii ridicate. După aceea am prezentat structura operei lui Bod Péter „Sfântul Heortokrat”, apoi m-am ocupat cu sărbătorile carnavalului în Transilvania, cu originea cuvântului „fársáng” (carnaval), cu obiceiurile de carnaval și tradițiile. În această parte am analizat și modul de prezentare a lui Bod Péter a carnavalului transilvănean. Bod Péter nu discută despre întreaga perioadă a carnavalului, numai ultimele zile sunt denumite „fársáng” adică lăsatul secului de carne. Bod Péter explică originea și sensul cuvântului „fársáng”, vorbește despre faptul că creștinii au preluat obiceiurile legate de carnaval de la păgâni, enumeră câteva jocuri tradiționale dramatice de carnaval și jocuri dramatice de sfârșit de carnaval, dar nu menționează nimic despre personaje, îmbrăcăminte, recuzite, nu descrie detaliat jocurile de

tradiție, nu vorbește despre locul spectacolului, nici despre locurile unde aceste jocuri au loc. După părerea lui Bod, acest mod de distracție nu se cuvine creștinilor, dar este o perioadă care nu poate fi oprită, reținută, cu o viziune întoarsă despre lume. Bod Péter evidențiază trăsăturile negative ale carnavalului.

În continuare în partea a cincea a lucrării am tratat sărbătorile de Paști, pe baza operei lui Bod Péter „Sfântul Heortokrat”. Bod consideră că Paștile sunt sărbătorile învierii, enumeră obiceiurile de Paști, prezintă obiceiuri legate de mese: s-a terminat postul, au mâncat miel sfințit, pentru că Isus, mielul Domnului s-a sacrificat. Bod menționează obiceiul de stropire la băieți, și faptul că fetele au dat în schimb ouă roșii vopsite, dar amintește și de originea ouălor de Paști.

La începutul părții a șasea a lucrării mele am cercetat cum se poate defini specia scrisorii, care sunt regulile de bază a scrierii unei scrisori. Am ajuns la concluzia că este greu să dăm o definiție exactă, însă structura scrisorii se bazează pe cele 5 unități de construcție a retoricii grecești antice: adresare sau salutare –*salutatio* –, câștigarea binevoienței –*benevolentiae captatio* –, prezentare –*narratio* –, prezentarea dorinței sau a cererii –*petitio* – și încheiere –*conclusio* –. În continuare am tratat stilurile scrisorii, apoi m-am ocupat cu istoria scrierii scrisorilor din secolul al XVIII-lea și am ajuns la concluzia că specia scrisorii – pe lângă specia memoriului – a devenit la începutul secolului al XVIII-lea cea mai importantă specie de proză. Scrisoarea a fost prezentă nu numai în viața privată, ci și în literatură și la forumuri. În această perioadă atât „*litterae publicae*” cât și „*litterae privatae*” au fost definite de retorică. Până în secolul al XVIII-lea limbajul scrisorilor în limba maghiară a fost „sărăcăcioasă”, dar până la sfârșitul secolului s-a format o limbă literară. Am studiat cine s-au ocupat cu corespondența lui Bod Péter și am observat că începând cu Sámuel Aladár și până la Szabó Ágnes mulți cercetători au fost interesați de corespondența lui. După aceea l-am prezentat pe Bod Péter ca autor de scrisori. În scrisorile sale se manifestă fiecare atitudine a autorului sau personajului scrisorii, de la rolul de fiecare zi, rolul oficial, de editor, de autor, de savant, deci este importantă prezentarea de sine, self-fashioning-ul manifestat în scrisorile sale, căci fragmentele scrisorilor sunt de fapt momente din viața lui. Am evidențiat locurile unde au fost scrise scrisorile: Hoghiz și Ighiu adică localitățile unde Bod Péter a fost preot. După aceea am tratat special posibilele funcții ale scrisorilor publicate. În scrisorile lui Bod Péter se manifestă și „*respublica litteraria*”, iar funcția cea mai importantă este – ca în cazul oricărei corespondențe – comunicarea de informații, de cultură. O altă funcție importantă a scrisorilor este aceea de a realiza legături, funcția de înlocuire și cea de suplinire. După prezentarea funcțiilor scrisorilor, am discutat despre tematica lor.

Însumând se poate afirma despre tematica scrisorilor lui Bod Péter că este variată pentru că se regăsesc în ele rolurile de cititor, de colecționar de cărți, de achiziționar de cărți, de scriitor, de savant, de editor, de preot reformat, istoria religiei și bisericii, de familie și de prieten și toate aceste roluri ne permit să aruncăm o privire în viața privată și cea de creator a lui Bod Péter.

În partea a șaptea a lucrării am evidențiat un element de conținut foarte important al scrisorilor, și anume că aflăm de unde și-a achiziționat Bod Péter cărțile: în primul rând de la Ráday Gedeon și Teleki Sámuel jr cărți cu caracter bisericesc și istoric, de la Teleki László și Teleki Ádám sr. De la Ráday Gedeon, Cserei Mihály, Teleki Sámuel a făcut rost de informațiile științifice, cu Ráday Gedeon, Teleki Ádám sr, Teleki Sámuel jr, Halmágyi István, Sinai Miklós au discutat și despre distribuirea operelor sale, cu Léczfalvi Orbán Péter și Cornides Dániel au vorbit despre diferite lucrări științifice, însă cu Teleki László și Ráday Eszter au corespondat mai ales despre probleme personale.

În partea a opta a lucrării l-am prezentat pe Sinai Miklós, prietenul savant al lui Bod Péter, prin scrisorile sale.

Partea a noua conține scrisorile lui Bod găsite la Biblioteca Colegiului Reformat din Debrețin și la Arhiva Națională Română din Cluj-Napoca, moștenirea Kemény József. Dintre cele trei scrisori, prima a fost adresată lui Sinai Miklós, a doua și a treia lui Cserei Mihály. Din toate cele trei scrisori iese în evidență relația de prietenie dintre savanți și preocupările lor comune. Cred că toate cele trei scrisori conțin informații importante despre istoria literaturii și istoria bisericii din secolul al XVIII-lea, de aceea am decis să public și transcriererea fidelă a scrisorilor.

Stilul scrisorilor este definit de persoana adresatului, precum și de temă. Din acest punct de vedere se poate constata că stilul scrisorilor către Halmágyi István, Cornides Dániel, Jacob Christoph Beck, Cserei Mihály, Ráday Gedeon, precum și cele scrise de Sinai Miklós către Bod Péter și cele scrise de Bod Péter către Sinai Miklós și Cserei Mihály au un stil solemn, înalt, deoarece tematica acestor scrisori aparține de domeniul activității de cititor, scriitor, savant. Stilul scrisorilor către Teleki László, Teleki Ádám, Teleki Sámuel și Ráday Eszter au un stil mai prietenos, familiar, pentru că discută evenimentele vieții de zi cu zi.

În ultima parte a lucrării am analizat canonizarea Bod în Biblioteca Bisericii Reformate de dincolo de Tisa de la Debrețin și la Biblioteca de Documentare de la Odorheiu-Secuiesc, pe baza exemplarelor din publicațiile care pot fi găsite acolo. Studiind diferitele publicații Bod, am ajuns la concluzia că în secolele XVIII–XX operele lui Bod au fost citite

și colecționate și de femei și de bărbați, printre alții de Bethlen Kata, Ráday Eszter, Gyulai Klára, Nemes Júlia, Bethlen Imre, Málnási László și Nemes Gábor.

La sfârșitul lucrării apare bibliografia și date ale exemplarelor, precum și Anexa care conține completarea lui Keresztesi József, scrisă la „Athenasul Maghiar” al lui Bod Péter.

În lucrarea mea am cercetat în primul rând activitatea lexicografică a lui Bod Péter și în legătură cu aceasta corespondența lui savantă, organizarea și recepția științei.

Pe baza celor menționate mai sus, pot formula următoarele teze:

- Bod Péter scrie în „Athenasul Maghiar” despre savanții secolelor al XVI-XVII scurt, succint și faptic.
- „Autobiografia” lui este caracterizată de același caracter obiectiv ca și „Athenasul”, ceea ce diferă la cele două opere este specia și limbajul: „Autobiografia” este mai lungă, pentru că nu scrie despre sine doar într-un articol, ci într-un volum întreg, o parte a „Autobiografiei” este în limba latină, în timp ce „Athenasul” doar în maghiară.
- Comparând „Athenasul” cu „Sfântul Heortokrat”, se poate observa că amândouă sunt construite din microstructuri. „Athenasul” se caracterizează prin considerare științifică, coerență cronologică, iar coerența „Sfântului Heortokrat” este asigurată tot de cronologie, conține prezentare după obiceiuri, luni. În cele două opere pot fi puse în paralel aprecierea erudiției, interesul antropologic.
- Studiind și analizând istoria recepției „Athenasului”, se poate constata că această capodoperă a fost studiată de către cercetători din perspectiva scopurilor, conținutului, izvoarelor și valorilor.
- Ar merita să comparăm capodopera lui Bod și cu alte opere, cu scopul de a realiza o monografie mai vastă.
- Corespondența a avut rol important în activitatea de savant a lui Bod, tot așa și în scrierea „Athenasului”.
- Am transcris și prezentat scrisorile lui Bod în manuscris, identificate de mine.
- Sinai Miklós îl consideră pe Bod un scriitor și prieten savant, amândoi fiind interesați de istoria bisericii. Profesorul-teolog, Sinai Miklós recunoaște atât cunoștințele cât și valoarea scrierilor științifice ale preotului reformat și istoric al bisericii, Bod Péter.
- Cercetând exemplarele publicațiilor lui Bod, printre altele însemnările „Athenasului”, am căutat răspuns la întrebarea: ce fel de însemnări sunt acestea, cine au fost cititorii în secolele XVIII-XX. Rezultatul cercetărilor este următorul: însemnările aparțin proprietarilor, cititorilor, precum și scriitorilor, savanților.

- Însemnările din volumele lui Bod sunt relativ puține.
- În ceea ce privește pe cititori, operele lui Bod au fost citite și colecționate atât de femei, cât și de bărbați numeroși.
- O completare, aparținând lui Keresztesi József (vezi transcriererea în Anexă) ne oferă multe însemnări la „Athenas”.
- Este necesară realizarea unei colecții ale scrierilor suplimentare..

Cuprinsul disertației:

I. Introducere.....	5
II. 1. Colegiul Reformat din Aiud în timpul lui Bod Péter	11
2. Roluri sociale, imagine de sine, genuri în „Autobiografia” lui Bod Péter.....	17
3.1. Din istoria cercetării asupra lui Bod Péter. Imaginea lui Bod Péter în viziunea lui Mikó Imre și Sámuel Aladár.....	28
3.1.1. Cercetări biografice – istoria textului.....	28
3.1.2. Cercetători- Bod.....	29
3.1.2.1. Gróf Mikó Imre.....	29
3.1.2.2. Sámuel Aladár.....	31
4. Enciclopedia de istoria literaturii a lui Bod Péter. Abordare din perspectiva speciei și istoriei cercetării.	
4.1. Specia și istoria „historiei litteraria”.....	38
4.2. Istoria receptării „Athenasul Maghiar”.....	42
4.2.1. Completări. Completarea lui Keresztesi József la „Athenasul Maghiar”	63
5. Bod Péter: „Sfântul Heortokrat”. Analiza sărbătorilor de carnaval și Paști	
5.1. Bod Péter și carnavalul în Transilvania.....	71
5.2. Analiza sărbătorilor de Paști în „Sfântul Heortokrat”.....	81
6.1. Caracteristicile speciei scrisorii în proză.....	94
6.2. Stilurile scrisorii în proză.....	96
6.3. Din istoria corespondenței maghiare în secolul al XVIII - lea.....	97
6.4. Despre scrisorile lui Bod Péter în limba maghiară.....	100
6.5. Bod Péter, autor de scrisori.....	102
6.6. Analiza situațiilor scrisorilor (scrisorile publicate ale lui Bod Péter).....	103
6.7. Scrisorile publicate ale lui Bod Péter. Funcții posibile.....	103

6.8. Tematica scrisorilor lui Bod Péter publicate în limba maghiară. Analiza atitudinii editoriale în scrisori.....	105
6.8.1. Scrisori către Cserei Mihály.....	106
6.8.2. Scrisori către Ráday Gedeon.....	107
6.8.3. Scrisori către Teleki László.....	112
6.8.4. Scrisori către Ráday Eszter.....	116
6.8.5. Scrisori către Teleki Ádám Sr.....	117
6.8.6. Scrisori către Teleki Sámuel Jr.....	118
6.8.7. Scrisori către Léczfalvi Orbán Péter.....	118
6.8.8. Scrisori în limba latină.....	119
7. Lista cărților cerute de Bod Péter de la Ráday Gedeon, Teleki László, Teleki Ádám Sr, Teleki Sámuel Jr pe baza corespondenței	
7.1. Cărți de la Ráday Gedeon.....	120
7.2. Cărți de la Teleki László.....	120
7.3. Cărți de la Teleki Ádám Sr.....	120
7.4. I Cărți de la Teleki Sámuel Jr.....	120
8. Scrisorile lui Sinai Miklós către Bod Péter.....	121
9.1. Scrisoarea în manuscris a lui Bod Péter către Sinai Miklós.....	124
9.2. Scrisorile în manuscris ale lui Bod Péter către Cserei Mihály.....	139
10.1. Canonizarea Bod pe baza analizei publicațiilor, exemplarelor în manuscris din Biblioteca Bisericii Reformate de dincolo de Tisa de la Debrețin.....	148
10.2. Canonizarea Bod pe baza analizei exemplarelor din publicațiile lui Bod de la Biblioteca de Documentație de la Odorheiu-Secuiesc.....	158
III. Rezumat.....	174
IV. Bibliografie.....	182
V. Date de exemplare.....	204
VI. Anexă. Completare (Completarea lui Keresztesi József la „Athenasul Maghiar”.....	212
VII. Bibliografie la Completare.....	240

Publicații în domeniul tematicii disertației

Dáné Hedvig: Din istoria cercetării asupra lui Bod Péter. Imaginea lui Mikó Imre și Sámuel Aladár despre Bod. În.: Volumul de conferințe, X. RODOSZ, redactor Székely Tünde, Editura Clear Vision, Cluj Napoca, 2009, 49 –57.

Dáné Hedvig: Roluri sociale, imagine de sine, specii în Autobiografia lui Bod Péter. În.: Kultúrák határán II., redactor Bányai Éva, Editura RHT, București – Sfântu-Gheorghe, 2010, 51 – 62.

Dáné Hedvig: Atitudine autorială și editorială în scrisorile publicate în limba maghiară de către Bod Peter. În.: Cultura traducerii – texte și exerciții I. redactori Gábor Csilla – Korondi Ágnes, Editura Verbum – Láthatatlan Kollégium, Cluj-Napoca, 2010, 307 – 343.

Dáné Hedvig: Bod Péter și carnavalul din Transilvania. În.: (Metamorfoza textelor dramatice. Istorii de contacte I., redactori Egyed Emese – Bartha Katalin Ágnes – Tar Gabriella Nóra, publicat de Asociația Erdélyi Múzeum , Cluj-Napoca, 2011, 155 – 162.

